

Nr 60.*Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckt motion
angående ändrade bestämmelser om restitution av
regleringsavgift och regleringsbidrag under fettvaru-
regleringen.*

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, II: 325, av herr *Gustafson* i Göteborg m. fl. har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer dels att Kungl. Maj:t bestämmer att restitution av regleringsavgift och regleringsbidrag under fettvaruregleringen skall utgöra 100 % av det erlagda beloppet och att Kungl. Maj:t vidtager effektiva åtgärder för att påskynda restitutionsförfarandet, dels att Kungl. Maj:t från regleringen måtte undantaga sådana fettvaror och fettråvaror, t. ex. stearin, som endast i mycket begränsad utsträckning kan användas för matnyttigt ändamål, ävensom ytterligare pröva möjligheten att undantaga vissa branscher inom den tekniska industrien från regleringen».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionen framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

I enlighet med utskottets hemställan i memorial nr 59 har riksdagen vid vårsessionen beslutat att till innevarande års höstsession uppskjuta behandlingen av den föreliggande motionen.

Enligt 1 § förordningen den 5 juni 1953 (nr 395) angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m., må Kungl. Maj:t förordna att sådana varor, i den omfattning i paragrafen närmare anges, icke får införas till riket utan tillstånd av statens jordbruksnämnd eller den, vilken jordbruksnämnden bemyndigar att meddela tillstånd till sådan införsel. I den mån Kungl. Maj:t så förordnar skall, enligt 4 § nämnda förordning, erläggas regleringsavgift vid införsel till riket av bl. a. fettämnen, oljor och fettsyror samt då nämnda produkter här i landet utvinnes ur vissa vegetabiliska fettråvaror. Avgiftens storlek bestämmes av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden. I 8 § första stycket sagda förordning stadgas, att återbäring av regleringsavgift må efter ansökan lämnas för svinn, som uppstår vid härdning och raffinering, och för fettsyror, som framkommer vid raffinering av vegetabiliska oljor samt val- och annan sjödjursolja. Enligt andra stycket samma paragraf skall för avgiftspliktig vara, bl. a. där varan använts för annat än matnyttigt ändamål, efter ansökan åtnjutas regleringsbidrag motsvarande högst den reglerings-

avgift, som skulle ha utgått vid import av vara av samma slag. I tredje stycket av 8 § stadgas, att återbäring av regleringsavgift och utbetalning av regleringsbidrag skall äga rum i den omfattning och på de villkor Kungl. Maj:ts eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden bestämmer.

Rörande tillkomsten av förenämnda stadganden må här anföras följande. Det nu gällande tekniska systemet för fettvaruregleringen är anordnat i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, som på våren 1952 framlades av fettråvarukommittén. I kommitténs betänkande redovisades olika alternativ för anordnande av ifrågavarande regleringssystem, vars huvuduppgift är att åstadkomma sådan prisspanning mellan smör och margarin, att avsättningen av det inhemska smöret tryggas. Kommittén stannade för att den lämpligaste anordningen var att uttaga avgift vid all import av fettvaror m. m. och att restituera erlagd avgift bl. a. då sådana varor användes för annat än matnyttigt ändamål.

Rörande utformningen av restitutionsrätten anförde kommittén följande.

Då importerad vara, för vilken avgift erlagts, kommer till användning för tekniskt ändamål, som icke bör vara belastat med någon dylik råvaruförädling, skall restitution av avgift kunna erhållas efter ansökan hos jordbruksnämnden. För att avgiftsförändringar så litet som möjligt skall kunna påverka restitutionsansökningarna, torde man i detta fall liksom vid raffinationsrestitution böra föreskriva, att restitution skall sökas inom viss kortare tid, förslagsvis 14 dagar, efter tillverkningsperiodens utgång, samt att restitution lämnas på grundval av aritmetiska mediet av de avgifter, som gällt under en förbrukningsperiod av fyra veckor.

Det är ur administrativ synpunkt angeläget, att icke antalet ansökningar om sådan restitution, varom nu är fråga (i det följande benämnd teknisk restitution), blir alltför stort. Man kan därför tänka sig att begränsa restitutionsrätten till vissa branscher, där den är av mera väsentlig betydelse för produktionskostnaderna. En annan möjlighet är att föreskriva, att restitution skall lämnas endast i de fall, där fettavgiften utgör mer än en viss procent av färdigvarans värde. Man torde också utan olägenhet kunna begränsa restitutionsrätten till att avse vad som överstiger ett visst mindre belopp, förslagsvis 50 kronor för varje fyraveckorsperiod.

I propositionen nr 196 till 1953 års riksdag anslöt sig föredragande departementschefen till kommittéförslaget i vad det avsåge den tekniska uppbyggnaden av regleringssystemet. I propositionen anförde departementschefen bl. a. följande.

Den föreslagna restitutionsrätten har icke mött några principiella erinringar från remissinstansernas sida. Däremot har kommitténs uttalanden om tänkbara begränsningar däri för att nedbringa antalet restitutionsansökningar mött invändningar. Ur principiell synpunkt är det givetvis önskvärt, att restitutionsrätten skall komma samtliga företagare inom tillverkningsområdet till godo. Å andra sidan kan man enligt min mening icke bortse från vad kommittén framhållit, nämligen att det ur administrativ synpunkt är angeläget, att antalet ansökningar icke blir alltför stort. En avvägning mellan dessa synpunkter måste därför komma till stånd. Det synes därvid enligt min uppfattning nödvändigt, att rätten till restitution icke inskränkes på sådant sätt, att vissa branscher eller företagare får

grundad anledning att känna sig vara föremål för administrativt godtycke. Ifrågavarande avvägning bör med beaktande härav verkställas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av jordbruksnämnden. Av praktiska skäl torde restitutionsrätten böra begränsas till att avse vad som överstiger ett visst belopp, exempelvis 50 kronor per fyraveckorsperiod. I samband därmed bör även uppmärksammas, att möjligheterna att erhålla restitution måste förknippas med viss skyldighet att avgiva regelbunden redovisning till jordbruksnämnden. För att försvåra möjligheterna till spekulation torde såsom kommittén framhållit restitution böra lämnas på grundval av medeltalet av de avgifter som gällt under en tillverkningsperiod av fyra veckor.

I anledning av förenämnda proposition väcktes bl. a. motionen I: 472 av herr Nordenson, vari hemställdes, att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 196 måtte beakta de synpunkter rörande restitutionsrätten m. m., som i motionen anförts. I motionen anfördes bl. a. följande.

Ett av huvudsyftena med det nu föreslagna nya systemet uppgåves vara att befria den tekniska industrien från den råvarufördyring, som för närvarande förekomme på fettområdet. I den föreslagna förordningen angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror m. m. hade i enlighet härmed i 8 § intagits bestämmelser om restitution av regleringsavgift och utbetalning av regleringsbidrag. Detta skulle emellertid äga rum »i den omfattning och på de villkor» Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden bestämde. Av jordbruksministerns uttalande i propositionen (s. 41) framginge icke med önskvärd tydlighet i vilken omfattning och på vilka villkor restitution resp. utbetalning av regleringsbidrag skulle äga rum. Den enda begränsning av restitutionsrätten, som enligt motionärens uppfattning finge ifrågakomma, borde grundas på den rent praktiska synpunkten, att myndigheterna icke gärna borde taga befattning med ett stort antal ansökningar, som avsåge ett relativt obetydligt restitutionsbelopp. Motionären hade fördenskull intet att erinra mot jordbruksministerns uttalande om en begränsning av restitutionsrätten till att avse vad som överstege ett visst belopp, exempelvis 50 kronor, per fyraveckorsperiod, men ville däremot bestämt vända sig mot fettråvarukommitténs förslag, refererat å s. 25 i propositionen att restitutionsrätten skulle kunna begränsas till vissa branscher, där den vore av mera väsentlig betydelse för produktionskostnaderna, eller till de fall, där den erlagda avgiften utgjorde mer än en viss procent av färdigvarans värde. Restitutionsrätten borde sålunda i princip icke förbehållas någon viss bransch. Rätten borde vidare — med nyss angivna, av praktiska skäl betingade undantag — avse regleringsavgiften i dess helhet. Vad nu anförts i fråga om restitution av regleringsavgift för importerad råvara gällde givetvis i samma mån sådant regleringsbidrag, som skulle utgå för inhemska råvaror.

Förenämnda proposition och motion behandlades av 1953 års bevillningsutskott i dess betänkande nr 54, vari utskottet tillstyrkte propositionen i de delar varom här är fråga samt avstyrkte motionen. I betänkandet, som godkändes av riksdagen, anförde utskottet bl. a. följande.

I fråga om den föreslagna restitutionsrätten finner utskottet visserligen ur principiell synpunkt önskvärt att denna rätt skall tillkomma samtliga företagare inom tillverkningsområdet. I likhet med vad departementschefen härutinnan anfört anser utskottet dock att man icke kan bortse från att

det ur administrativ synpunkt är angeläget att antalet restitutionsansökningar icke blir alltför stort. Då flertalet industrier i större eller mindre omfattning torde förbruka fett, synes det utskottet nödvändigt att Kungl. Maj:t bemyndigas att med ledning av vunna erfarenheter meddela direktiv rörande restitutionsrättens framtida omfattning. Den i motionen I: 472 gjorda hemställan i fråga om restitutionsrätten m. m. kan utskottet på grund härav icke tillstyrka.

Vad avser tillämpningen av här ifrågavarande bestämmelser, som i hudsak trätt i tillämpning från och med den 1 september 1953, må anmärkas följande. Enligt kungörelsen den 12 augusti 1953 (nr 578) med tillämpningsföreskrifter till ovannämnda förordning skall statens jordbruksnämnd handha tillståndsgivningen för införseln av vissa fettråvaror och fettvaror, som upptagits i särskild till kungörelsen fogad förteckning, ävensom bestämma regleringsavgift och regleringsbidrag för ifrågavarande varor.

Genom beslut av jordbruksnämnden bestämdes regleringsbidraget vid fettförbrukning för tekniskt ändamål ursprungligen till 90 procent av avgiftens belopp. Nämndens beslut var ej enhälligt, i det att två ledamöter reserverade sig för ett regleringsbidrag på 95 procent. Vissa industrier som uteslutande använder avgiftsbelagt fett för tillverkning av varor, där fettet undergår kemisk omvandling, åtnjuter enligt beslut av nämnden emellertid fullt regleringsbidrag.

Över jordbruksnämndens beslut att fastställa regleringsbidraget för fetter, som användes för annat än matnyttigt ändamål, till 90 procent av regleringsavgiftens belopp anfördes besvär hos Kungl. Maj:t. I anledning av besvären har Kungl. Maj:t genom beslut den 5 februari 1954 prövat skäligen att med ändring av överklagade beslutet från och med oktober 1953 tills vidare fastställa regleringsbidraget i nu förevarande fall till 95 procent av regleringsavgiften. Kungl. Maj:t uttalade samtidigt, att jordbruksnämnden vore oförhindrad att, då nämnden på särskilda skäl funne erforderligt, bestämma annan procentsats för regleringsbidraget.

Regleringsbidrag sökes månadsvis hos jordbruksnämnden och utbetalas för den kvantitet fett, som under månaden använts i tillverkningen.

På framställning från industrihall har jordbruksnämnden medgivit den regleringsbidragsberättigade industrien visst anstånd med erläggandet av avgift på importerade fetter. Anståndstiden har bestämts att tills vidare utgöra 45 dagar efter förtullningsdagen.

I den *föreliggande motionen* har anförts bl. a. följande.

Under den relativt korta tid, som förflutit, sedan den nuvarande fettvaruregleringen trätt i kraft, hade det visat sig att departementschefens målsättning beträffande största möjliga frihet för handeln, begränsning av den administrativa apparaten och undvikande av onödig råvaruförädling inte kunnat uppfyllas. Med få undantag hade restitutionsbeloppet bestämts till endast 90 procent. Industrien hade alltså fått betala en extra avgift för

råvaran på 10 procent. Dessutom hade restitutionen tagit lång tid. Regleringsavgiften måste erläggas redan vid införseln av varan (i undantagsfall, då importen skedde under s. k. särskild importlicens måste avgiften depone-
reras redan då licensen beviljades), men restitutionen syntes ej ha skett förrän i medeltal 3 månader efter införseln. Om man toge i betraktande att regleringsavgiften vore av sådan storleksordning att den kunde utgöra 100 procent av varans värde, förstode man att vissa industrier förutom netto-
avgiften på 10 procent här tvingades att räntefritt låna staten betydande belopp under avsevärd tid. Särskilt i tider av kreditrestriktioner innebure systemet en ej oväsentlig råvarufördyring.

Från regleringen skulle i princip kunna undantagas varor som icke alls eller i vart fall icke ekonomiskt vore användbara för matnyttigt ändamål. Sålunda hade i förordningen uttryckligen undantagits ullfett, lanolin, degreas och annat garverifett, icke härdad linolja, ricinolja samt kinesisk eller japansk träolja. Det syntes emellertid som om ytterligare undantag utan större olägenheter borde kunna göras. Stearin vore exempel på en vara som endast i alldeles speciella fall torde kunna användas för matnyttigt ändamål och ändå vore ljusfabrikanterna underkastade detta krångliga regleringssystem. Tvål- och tvättmedelsindustrien använde visserligen också råvaror, som skulle kunna begagnas vid livsmedelstillverkning, men även här borde man kunna undantaga vissa råvaror eller alternativt frikoppla hela industrien från regleringen. I sistnämnda fall finge givetvis kontrolleras att råvaror inte såldes till företaget inom livsmedelsbranschen.

Genom riksdagsbeslut förra året hade Kungl. Maj:t fått befogenhet att förordna att fettvaror, som icke längre borde omfattas av regleringen, skulle undantagas därifrån. Någon ändring i själva förordningen torde därför inte nu vara nödvändig. De av motionärerna föreslagna åtgärderna utgjorde enligt motionärernas uppfattning endast en temporär lösning av de problem som uppstått. En genomgripande översyn av regleringen torde bli nödvändig sedan ytterligare erfarenheter av dess verkningar vunnits.

Över motionen har utskottet under hand mottagit yttranden från *kommerskollegium*, efter hörande av *Sveriges industriförbund* samt *Stockholms handelskammare* och *Skånes handelskammare*, *statens jordbruksnämnd*, *Sveriges slakteriförbund* och *Svensk fettimport, ekonomisk förening*.

Beträffande frågan om regleringsbidragets storlek har jordbruksnämnden och slakteriförbundet avstyrkt motionen under det att övriga remissinstanser tillstyrkt densamma.

Statens jordbruksnämnd framhåller, att den tekniska industrien förbrukade relativt stora kvantiteter inhemskt slakterifett, såsom talg och benfett, för vilket regleringsavgift icke utginge. Prisbildningen på sådant fett vore fri och regleringssystemet gäve sekundärt ett visst stöd åt inhemskt slakterifett. Systemet yppade sålunda möjlighet att vid försäljning inom landet av dylikt fett uttaga pris, som närmade sig eller vore lika med priset för avgifts-

belagt importfett av motsvarande eller liknande slag. Då inhemskt slakterifett i skydd av regleringsavgiften sålunda stigit, åtnjötets regleringsbidrag även för användning av dylikt fett i den tekniska industrien.

Härefter anföres bl. a. följande.

För den relativa korta tid som det nya fettregleringssystemet tillämpats föreligger nu uppgifter om fettförbrukningen inom den tekniska industrien under månaderna september—december 1953 ävensom vissa uppgifter om priser för sålunda använda fettämnen. Förbrukningen av fett för tekniskt ändamål under ifrågavarande månader framgår av följande sammanställning. Uppgifterna grundar sig på rapporter till jordbruksnämnden i samband med ansökningar om regleringsbidrag.

	Sept. ton	i %	Okt. ton	i %	Nov. ton.	i %	Dec. ton	i %	Sum- maton	i %
Slakterifett ..	610	28,5	673	30,5	495	31,9	359	38,6	2 137	31,3
Benfett	296	13,9	415	18,8	287	18,5	100	10,8	1 098	16,1
Avfallsfett ...	77	3,6	58	2,6	41	2,6	70	7,5	246	3,6
Övrigt	1 155	54,0	1 065	48,1	729	47,0	400	43,1	3 348	49,0
	2 138	100	2 211	100	1 552	100	929	100	6 829	100

Slakterifett och benfett utgöres nästan helt av inhemskt, icke avgiftsbelagt fett. Förbrukningen av dessa varuslag uppgår såsom framgår av uppställningen till bortåt 50 procent av totala fettförbrukningen. Av slakterifett har under perioden icke importerats mera än 300 ton teknisk talg till varierande cif-priser från kronor 0: 98 till kronor 1: 13 per kilogram. Utöver importpris har importör haft att erlägga regleringsavgift. Till jämförelse kan nämnas att inhemsk teknisk talg betingat priser från kronor 2: 10 till kronor 2: 35. Med tillämpning av 95 procent regleringsbidrag och under antagande av en genomsnittlig avgift å kronor 1: 30 per kilogram blir fettkostnaden för importerad teknisk talg c:a kronor 1: 10 för kilogram och samma kostnad för inhemsk sådan vara bortåt 1 krona för kilogram. Destruktionsfett och benfett, som tillhoppa svarar för c:a 33 % av det inhemska fett, betingar förhållandevis lägre priser. Sålunda torde fettkostnaden för destruktionsfett nu utgöra ungefär 50 öre för kilogram och för benfett icke fullt 40 öre för kilogram. Destruktionsfett finns i regel icke att köpa på världsmarknaden. Däremot kan man köpa benfett utomlands och sådant fett betingar enligt erhållna upplysningar f. n. 75 å 80 öre för kilogram cif. Uppenbart torde alltså vara att viss icke obetydlig subvention f. n. föreligger för industrier, som använder inhemskt slakterifett i någon mera väsentlig utsträckning. Detta förhållande är särskilt påfallande vad gäller benfett.

Såsom framgår av ovan intagna sammanställning har fettförbrukningen inom den regleringsbidragsberättigade industrien sjunkit starkt, så att den under december 1953 utgjorde mindre än hälften av förbrukningen under september respektive oktober månader samma år. Den minskade fettförbrukningen är såvitt kan bedömas huvudsakligen en säsongmässig företeelse. Emellertid har tillverkning av syntetiska tvättmedel såsom »Surf» och »Sulfo» starkt ökat. Då dessa tvättmedel icke kräver fett, har viss minskad fettanvändning härigenom blivit följd. Enligt inhämtade uppgifter har lagren av inhemskt slakterifett under de senaste månaderna successivt ökat, så att de f. n. är onormalt stora. Efterfrågan lär vara mycket svag, fastän priserna såsom ovan anförts är synnerligen låga i förhållande till världsmarknadspriserna.

Med hänsyn till ovan påvisade förhållanden finner jordbruksnämnden icke möjligt att höja det generella regleringsbidraget utöver 95 procent av regleringsavgiften. Snarare skulle med nuvarande system en sänkning av regleringsbidraget vara aktuell. Avsikten med fettregleringen är nämligen icke att subventionera den industriella fettförbrukningen.

I jordbruksnämndens yttrande anföres vidare.

Då motionärerna yrkar att regleringsbidrag bör utgå på basis av det faktiskt erlagda avgiftsbeloppet åsyftas uppenbarligen det förhållandet att jordbruksnämnden av tekniskt administrativa skäl funnit lämpligast bestämma regleringsbidragets storlek med hänsyn till genomsnittet av de under aktuell bidragsmånad gällande regleringsavgifterna. Detta jordbruksnämndens förfarande är föranlett därav, att det ur praktiska synpunkter skulle bli alltför omständligt och även ur kontrollsynpunkt vara förenat med vissa svårigheter att beräkna bidrag exakt motsvarande erlagda avgiftsbelopp. Följden av detta beräkningssätt är givetvis å ena sidan att den regleringsbidragsberättigade industrien i tider, då avgiften faller, får lägre bidrag än som motsvarar 95 procent av erlagd avgift. Å andra sidan får denna industri ett något högre bidrag än som svarar mot 95 procent av den erlagda avgiften, då avgiften är i stigande. Då avgiften alltid fastställs att gälla fyra veckor framåt och ändringar av avgiften sålunda sker med bestämda tidsintervaller får den bidragsberättigade industrien dock i det långa loppet bidrag med 95 procent av regleringsavgiften.

Sveriges slakteriförbund framhåller, att med utgångspunkt från den betydande del, som det inhemska slakterifettet utgjorde av den tekniska industriens råvarubehov och med hänsyn till den prissättning på det inhemska slakterifettet, som tillämpats och tillämpades, torde man knappast kunna hävda, att någon råvarufördyring uppstått, som inneburit någon belastning i konkurrensen med importen av motsvarande färdigprodukter och halvfabrikat. Bland annat med hänsyn härtill ansåge förbundet det inte skäligt att regleringsbidraget för närvarande fastställdes till högre procent än 95 procent. Givetvis måste dock utvecklingen på detta område noga följas och förändringar företagas, ifall prisförhållandena skulle inställa sig på annat sätt än vad som för närvarande vore fallet.

I de tillstyrkande yttrandena understrykes, att vid regleringens genomförande förutsatts, att den tekniska industrien icke skulle drabbas av råvarufördyring. Sålunda anför *kommerskollegium*.

Huvudanledningen till att regleringsbidraget vid tillämpningen av föreskrifterna om fettvaruregleringen fastställdes till lägre belopp än regleringsavgiften synes vara, att det ansetts önskvärt att bevara ett visst skydd för det inhemska slakterifettet mot utländsk konkurrens. Fettvaruregleringens syfte sådant detta angivits i kontrollstyrelsens och jordbruksnämndens betänkande av år 1952 är emellertid att åstadkomma skydd för avsättning i Sverige av smör. Även om det redan i betänkandet framhölls att detta skydd komme att sekundärt lämna ett visst stöd åt hl. a. det svenska slakterifettet, har dock en fördyring av dylika varor för tekniskt ändamål icke varit ett med regleringen åsyftat resultat.

I de tillstyrkande yttrandena göres vidare gällande, att regleringsbidragets fastställande till lägre belopp än regleringsavgiften medförde en belastning för tekniska industrien i konkurrenshänseende. Härutinnan anföres av *Stockholms handelskammare*.

Den belastning av den tekniska industrien, som varje reduktion av regleringsbidraget utgör, är ägnad att försvaga dess konkurrenskraft i förhållande till motsvarande utländska industri. Handelskammaren kan icke finna något skäl för en sådan försvagning av den tekniska industriens konkurrensförmåga, och en dylik åtgärd är dessutom helt främmande för uppläggningsen av fettvaruregleringen. Om ett 100-procentigt regleringsbidrag skulle innebära, att den tekniska industrien till äventyrs vid något tillfälle finge sina här i landet köpta fetträvaror till ett pris understigande världsmarknadspriset, är detta en konsekvens, som måste följa av systemet och följaktligen bör accepteras; med hänsyn till den hårda konkurrensen inom den tekniska industrien talar all sannolikhet för att förmånen av ett gynnsamt inköpspris kommer konsumenterna till godo.

Liknande synpunkter framföres av *industriförbundet*, som understryker att, även om en återbetalning med 100 procent i vissa fall kunde tänkas medföra att fettvaran bleve något billigare än på världsmarknaden, detta icke komme att innebära någon obehörig förmån för den berörda industrien; priset på färdigvaran skulle nämligen säkerligen komma att reduceras i samma takt som råvarupriset.

Skånes handelskammare finner det uppenbart, att i varje fall när det gällde varupartier, som importerats från utlandet och vid importen blivit belagda med avgift, konsekvensen krävde, att hela den erlagda avgiften skulle restitueras och icke endast en del därav, dvs. att regleringsbidraget skulle utgå med samma belopp som regleringsavgiften. I motsatt fall komme nämligen förbrukaren inom den kemisk-tekniska industrien i strid med regleringens syfte att drabbas av en råvarufördyring motsvarande det icke restituerade beloppet. Vid köp av fetträvaror av inhemskt ursprung uppstode samma förhållande, i det att förbrukaren icke bleve fullt kompenserad för regleringens fördyrande verkan på den svenska marknaden. Fördyringen utgjorde i båda fallen för den svenska kemisk-tekniska industrien i dess konkurrens med utlandet en tyngande handicap, vilken måste undanröjas, om den svenska industrien skulle kunna hävda sin ställning.

I anslutning härtill anför handelskammaren vidare bl. a. följande.

Handelskammaren är icke blind för att en genomgående tillämpning av ett regleringsbidrag å 100 % i vissa fall, då det är fråga om inhemska fetträvaror, kan medföra komplikationer, och handelskammaren föreställer sig, att det är dessa, som föranlett jordbruksnämnden att intaga den ståndpunkt, som kommit till uttryck i nämndens beslut i ämnet. Komplikationerna vållas av den omständigheten att å den inhemska varan icke — som när det är fråga om importvaror — utgått någon avgift; den fördyrande verkan ligger här i själva varupriset, vilket kan variera. Det har beträffande enstaka partier lågvärdigt fett förekommit, att det faktiska försäljningspriset legat avsevärt under Slakteriförbundets officiella noteringar; i dessa fall har det uppenbarligen framstått som stölande, att fullt regleringsbidrag skolat utgå till vederbörande köpare inom den tekniska industrien, vilken

däriigenom skulle ha erhållit varan till osedvanligt låg kostnad. Systemets dilemma ligger uppenbarligen däri, att samma regleringsbidrag utgår för den dyrare högvärdiga råvaran som för den billigare lågvärdiga. Ifrågasättande spörsmål borde dock enligt handelskammarens mening kunna tekniskt lösas.

Kommerskollegium uttalar, att det framstode som synnerligen angeläget, att den tekniska industrien kunde köpa sina råvaror till världsmarknadspris, och varje höjning av priset som industrien finge vidkännas, utgjorde en belastning i den hårda konkurrens som rådde på detta område. Kollegium ville i detta sammanhang understryka uttalandet av Stockholms handelskammare att om ett 100-procentigt regleringsbidrag skulle innebära, att den tekniska industrien vid något tillfälle finge sina här i landet köpta råvaror till ett pris understigande världsmarknadspriset, detta vore en konsekvens, som måste följa av systemet och följaktligen borde accepteras.

I fråga om tidpunkten för regleringsbidragens utbetalande har i yttrandena allmänt uttalats, att regleringens tillämpning i förevarande avseende vore tillfredsställande.

Rörande frågan om regleringens omfattning har ett undantagande av stearin icke tillstyrkts. Skånes handelskammare förordar dock en undersökning rörande möjligheterna att utöka de från regleringen undantagna varuslagen med ytterligare fettämnen och fettsyror som alls icke eller endast i mycket begränsad omfattning kan användas för matnyttigt ändamål.

Vad beträffar motionärernas önskemål att vissa branscher inom den tekniska industrien skulle undantagas från regleringen framhåller jordbruksnämnden, att lättnader i regleringen måste taga sikte icke på branscherna som sådana utan på särskilda grupper av fettvaror.

Enligt vad som upplysts har jordbruksnämnden under årets lopp på olika vägar sökt åstadkomma sådana förhållanden, att den regleringsbidragsberättigade tekniska industrien i stort sett med tillämpning av ett enhetligt regleringsbidrag å 95 procent i princip skulle erhålla fullt regleringsbidrag. Priserna på svenskt slakterifett har nämligen i vissa fall varit betydligt lägre än världsmarknadspriserna på motsvarande eller liknande varor. Fettkostnaden i den tekniska industrien som helhet har härigenom med tillämpning av del nu enhetligt gällande regleringsbidraget å 95 procent av regleringsavgiften i viss utsträckning legat under världsmarknadsnivån. I den mån ett 95-procentigt regleringsbidrag sålunda i förhållande till prisnivån för inhemska slakterifetter är för högt, uppnår den tekniska industrien ett icke avsett lågt kostnadsläge för fettämnen, och regleringsbidrag utgår av statsmedel med för höga belopp. Som en åtgärd i nu nämnt syfte har jord-

bruksnämnden i oktober månad 1954 beslutat, att regleringsbidrag icke skall utgå för inom landet framvunnet slakterifett, som vid försäljning till industriell fettkonsument icke uppnår viss av jordbruksnämnden fastställd prisnivå. Denna prisnivå (prisgräns) varierar med hänsyn till världsmarknadsprisnivån och regleringsavgiftens storlek. Samtidigt med att regleringsavgiften fastställs för viss period, meddelar nämnden sålunda de bidragsberättigade företagen den prisgräns, som skall gälla under närmast påföljande 4-veckorsperiod. Avgörande för frågan om regleringsbidrag skall utgå eller ej är huruvida inköpspriset uppgått till eller understigit den vid *inköpstillfället* gällande prisgränsen. Om varans inköpspris uppgår till eller understiger den vid *förbrukningstillfället* gällande prisgränsen, har således icke någon betydelse.

Under tiden fr. o. m. den 18 oktober t. o. m. den 14 november 1954 har sådan prisgräns fastställts till belopp, motsvarande regleringsavgiften med tillägg av 20 öre eller sålunda till kronor 1:67 per kilogram. För inhemskt slakterifett, som under nämnda period inköpes till lägre pris, utgår sålunda icke regleringsbidrag.

Utskottet. Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen uttalade bevillningsutskottet i betänkande nr 54 vid 1953 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utformningen av det tekniska systemet för stödet av den inhemska smörproduktionen m. m., bland annat, att det syntes nödvändigt att Kungl. Maj:t bemyndigades att med ledning av vunna erfarenheter meddela direktiv rörande restitutionsrättens framtida omfattning. Detta blev även riksdagens beslut och i enlighet härmed stadgas i förordningen angående reglering av införseln av fettråvaror och fettvaror, m. m., att återbäring av regleringsavgift och utbetalning av regleringsbidrag skall äga rum i den omfattning och på de villkor som bestämmas av Kungl. Maj:t, som även tillagts rätt att delegera beslutanderätten till jordbruksnämnden. I särskild kungörelse har Kungl. Maj:t bemyndigat jordbruksnämnden bland annat att bestämma regleringsbidragets storlek.

I förevarande motion framställda önskemål om åtgärder i syfte att ernå ändring i tillämpningen av nämnda förordning avser i samtliga fall frågor, i vilka beslut erfarenhetsmässigt synes böra fattas av Kungl. Maj:t eller jordbruksnämnden. Såvitt framgår av de över motionen avgivna yttrandena ävensom av vad som i övrigt blivit upplyst, torde de i motionen framställda önskemålen numera i stort sett vara tillgodosedda. Sålunda synes anledning icke föreligga att till ytterligare behandling upptaga önskemålet om effektivisering av det tekniska systemet för uppbärande av regleringsavgift och utbetalande av regleringsbidrag vad avser den tekniska industriens fettförbrukning. Samma är förhållandet beträffande önskemålet om utvidgning av kretsen av företagstyper, som bör komma i åtnjutande av regleringsbidrag för användning av fettämnen för annat än matnyttigt ändamål. I frågan om att från regleringen undantaga ytterligare varuslag, som endast i mycket begränsad utsträckning kan användas för matnyttigt ändamål, exempelvis

stearin, har i flertalet yttranden givits uttryck åt den meningen att sådant undantag icke synes möjligt.

Vad beträffar önskemålet att åtgärder skulle vidtagas i syfte att regleringsbidraget kunde utgå med belopp motsvarande regleringsavgiften har genom motionen och därav föranledda yttranden utskottets uppmärksamhet blivit fäst därpå, att tillämpningen av regleringsförfarandet i vad det avser fastställandet av regleringsbidragets storlek sker efter vissa principer, som i enskilda fall givit otillfredsställande resultat. Det måste antagas, att förfarandet utan alltför stor omgång skulle kunna ordnas på sådant sätt, att utbetalningen av regleringsbidrag icke för därav berörda företagare skulle medföra vare sig obehörig vinst eller förlust. Det synes därför angeläget, att Kungl. Maj:t och jordbruksnämnden med uppmärksamhet följer dessa förhållanden och vidtager de åtgärder, som kan finnas vara erforderliga för att åstadkomma en likformighet vid tillämpningen av bestämmelserna. Under hand har utskottet även erfarit, att denna fråga kan antagas bli behandlad av den pågående jordbruksprisutredningen. Under sådana förhållanden anser utskottet icke erforderligt tillstyrka skrivelse från riksdagens sida av den innebörd motionärerna i förevarande avseende ifrågasatt.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att motionen II: 325 av herr Gustafson i Göteborg m. fl. angående ändrade bestämmelser om restitution av regleringsavgift och regleringsbidrag under fettvaruregleringen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 2 november 1954.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Spetz, Franzon, Gustaf Elofsson, Falk, Ramberg, Velander, Söderquist och Niklasson; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Kristensson i Osby, Orgård*, Sundström, Brandt, Kollberg, Allard, Strandh, Vigelsbo och Nilsson i Svalöv.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herr *Kollberg*.

